

เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น

ตรงตามจุดประสงค์รายวิชา สมรรถนะรายวิชา และคำอธิบายรายวิชาของหลักสูตร
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556

เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น

หมวดวิชาทักษะวิชาชีพ

กลุ่มทักษะวิชาชีพพื้นฐาน

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556

สมณวิล จิตติมงคล

บรรณาธิการ : ดร.วิษณุ วงศ์สินศิริกุล

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

สมถวิล จิตติมงคล.

เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น.-- กรุงเทพฯ : แม็คเ็ดดูเคชั่น, 2556.

280 หน้า.

1. เศรษฐศาสตร์. I. ชื่อเรื่อง.

330

ISBN 978-616-274-305-4

จัดพิมพ์และจำหน่ายโดย

 IMACEDUCATION

ผู้เขียน : สมถวิล จิตติมงคล

การสั่งซื้อ : ส่งธนาคิต์สั่งจ่าย **ไปรษณีย์ลาดพร้าว** ในนาม **บริษัท แม็คเ็ดดูเคชั่น จำกัด**
เลขที่ 9/99 อาคารแม็ค ซอยลาดพร้าว 38 ถนนลาดพร้าว แขวงจันทระเกษม
เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

☎ : 0-2938-2022-7 FAX : 0-2938-2028

www.**MAC**education.com

ราคาจำหน่าย : 150 บาท

สงวนลิขสิทธิ์ : กันยายน 2556

พิมพ์ที่ : บริษัท พี.เอ็น.เค แอนด์ สกายพริ้นตังส์ จำกัด

(สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย ห้ามลอกเลียน ไม่ว่าจะเป็นส่วนหนึ่งส่วนใดของหนังสือเล่มนี้นอกจากจะได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษร)

คำนำ

ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) และแผนปฏิบัติการการเตรียมความพร้อมพลเมืองเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ทั้งนี้หลักสูตรดังกล่าวมุ่งผลิตและพัฒนากำลังคนระดับฝีมือให้มีสมรรถนะ มีคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ สามารถประกอบอาชีพอิสระเป็นผู้ประกอบการที่มีคุณภาพ หรือประกอบอาชีพอื่นๆ ได้ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการทั้งในประเทศและในภูมิภาคอาเซียน

บริษัท แม็คเอดูเคชั่น จำกัด ผู้ผลิตและจำหน่ายหนังสือเรียน สื่อการเรียนรู้ และวารสารทางการศึกษาทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับอาชีวศึกษา ตระหนักถึงภารกิจสำคัญในการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนส่งเสริมการศึกษาระดับอาชีวศึกษาให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามแผนที่ตั้งไว้ จึงได้แต่งตั้งคณะทำงานซึ่งประกอบด้วยนักวิชาการและผู้สอนทั้งในระดับอาชีวศึกษาและระดับอุดมศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ดำเนินการวิเคราะห์หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ในแต่ละสาขาวิชาเพื่อจัดทำสื่อการเรียนรู้ขึ้นประกอบด้วย

1. หนังสือเรียนที่จัดทำให้ตรงกับจุดประสงค์รายวิชา สมรรถนะรายวิชา และคำอธิบายรายวิชา ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป และด้านสมรรถนะวิชาชีพ

2. แผนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนผ่านกิจกรรมเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้สอนนำไปปรับให้เหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียนและจุดเน้นของสถานศึกษา

3. คู่มือครูสำหรับผู้สอนใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ และการฝึกประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตร

จุดเด่นของหนังสือเรียนชุดใหม่นี้มีดังนี้

1. นำเสนอในรูปแบบหน่วยการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาง่ายต่อการเรียนรู้ แต่ยังคงไว้ซึ่งความเข้มข้นและทันสมัย ทั้งนี้เนื้อหาในหนังสือเรียนมุ่งเน้นให้สัมพันธ์กับจุดประสงค์การเรียนรู้ หลักการเรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Learning) และการประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment)

2. แทรกกิจกรรมตรวจสอบความเข้าใจ กิจกรรมการฝึกกระบวนการคิด (Thinking Skills) และกิจกรรมเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนให้แก่ผู้เรียน

3. พัฒนาสมรรถนะหลักและสมรรถนะวิชาชีพผ่านกระบวนการปฏิบัติงานโดยใช้ใบช่วยสอนเป็นสื่อสำหรับการฝึกกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญ เช่น การเรียนรู้จากโครงงาน (Project-Based Learning) การพัฒนาเทคโนโลยีให้เป็นเทคโนโลยีสะอาด (Green Technology) และการสร้างสรรค์นวัตกรรมหรือผลิตภัณฑ์ตามแนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (Creative Economy) เป็นต้น

4. มีแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยจัดทำแบบทดสอบให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ประจำหน่วยการเรียนนั้นๆ ท้ายหน่วยการเรียนรู้ทุกหน่วย

5. สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสืบค้นความรู้ โดยจัดทำเนื้อหาเพิ่มเติมนอกเหนือจากหนังสือเรียนในรูปแบบของ MAC e-knowledge และ QR Code ที่ผู้สอนและผู้เรียนที่มีความสนใจจะศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม สามารถหาข้อมูลได้ที่ www.MACeducation.com/e-knowledge หรือเชื่อมต่อกับ Website ของบริษัท คือ www.MACeducation.com ซึ่งมิฐานข้อมูลที่สามารถ Download มาศึกษาได้

บริษัท แม็คเอดูเคชั่น จำกัด ขอกราบขอบพระคุณสถานศึกษา ผู้สอน ผู้เรียน และผู้ที่สนใจทุกท่านที่ให้ความไว้วางใจในสื่อการเรียนรู้ของบริษัท บริษัทหวังเป็นอย่างยิ่งว่าสื่อการเรียนรู้ชุดนี้จะมีส่วนช่วยให้การจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพทัดเทียมระดับสากลต่อไป

บริษัท แม็คเอดูเคชั่น จำกัด

คำชี้แจงการใช้ MAC e-knowledge

เมื่อท่านเห็นสัญลักษณ์ ปรากฏอยู่ในหนังสือที่**ท้ายข้อความ**ใด แสดงว่าเมื่อท่านอ่านเนื้อหาถึงตอนนั้นแล้ว ท่านสามารถหาความรู้เพิ่มเติมได้โดยการเชื่อมต่อกับ Website ของบริษัท แม็คเอดูเคชั่น จำกัด คือ www.MACeducation.com

วิธีเข้าสู่หน้าเว็บเพจ (Web Page) ความรู้เพิ่มเติม MAC e-knowledge เลือกได้ 3 วิธี ดังนี้ :-

วิธีที่ 1 ผ่าน Website ของบริษัท แม็คเอดูเคชั่น จำกัด ขั้นตอนมีดังนี้ :-

1. เข้าสู่ Website ของบริษัท แม็คเอดูเคชั่น จำกัด www.MACeducation.com
2. ที่หน้า Homepage ให้คลิกที่สัญลักษณ์ เพื่อเข้าสู่ MAC e-knowledge
3. คลิกเพื่อเลือกระดับชั้น และหมวดวิชา. รายชื่อจะปรากฏพร้อมรหัสประจำหนังสือ 10 หลัก.
4. คลิกเพื่อเลือกรายชื่อหนังสือที่ต้องการเพื่อเข้าสู่เว็บเพจของหนังสือเล่มนั้น. ชื่อและรหัสของหนังสือเล่มนั้นคือ

เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น 3305812100

5. คลิกเพื่อเลือกชื่อไฟล์.htm เนื้อหาเพิ่มเติมที่ต้องการ เนื้อหาเพิ่มเติมของหัวข้อนั้นๆ ก็จะปรากฏขึ้นบนจอ.
6. ในการเปิดดูข้อมูลเรื่องต่อไป ในหนังสือเล่มนี้ ท่านเพียงแต่พิมพ์เปลี่ยนตัวเลขต่อท้ายตามที่ปรากฏอยู่ใต้สัญลักษณ์

จาก 01 เป็น 02, 03, 04, ... แล้วกดปุ่ม Enter เพื่อเข้าสู่เนื้อหาเพิ่มเติมของเนื้อหาอื่นๆ ต่อไป.

วิธีที่ 2 โดยการพิมพ์ URL (ตำแหน่งที่อยู่ของข้อมูลบน Web) ประจำเล่มของหนังสือ ขั้นตอนมีดังนี้ :-

1. พิมพ์ URL ประจำเล่มของหนังสือเล่มนี้คือ

www.MACeducation.com/e-knowledge/3305812100/

รหัสประจำหนังสือ 10 หลัก

2. พิมพ์ชื่อไฟล์.htm ชื่อไฟล์คือตัวเลขที่ปรากฏอยู่ใต้สัญลักษณ์ ต่อท้าย ในช่อง Address ตามตัวอย่างข้างล่างนี้

Address www.MACeducation.com/e-knowledge/3305812100/01.htm

3. ตรวจสอบความถูกต้อง เสร็จแล้วกดปุ่ม Enter เนื้อหาเพิ่มเติมของหัวข้อนั้นๆ ก็จะปรากฏขึ้นบนจอ.
4. ในการเปิดดูข้อมูลเรื่องต่อไป ในหนังสือเล่มนี้ ท่านเพียงแต่พิมพ์เปลี่ยนตัวเลขต่อท้ายตามที่ปรากฏอยู่ใต้สัญลักษณ์

จาก 01 เป็น 02, 03, 04, ... แล้วกดปุ่ม Enter เพื่อเข้าสู่เนื้อหาเพิ่มเติมของเนื้อหาอื่นๆ ต่อไป

วิธีที่ 3 โดยผ่านบาร์โค้ด 2 มิติที่เรียกว่า QR Code ขั้นตอนมีดังนี้ :-

1. เปิดการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตผ่านโทรศัพท์มือถือหรือคอมพิวเตอร์
2. เปิดโปรแกรมที่ใช้สแกน QR Code บนโทรศัพท์มือถือหรือคอมพิวเตอร์
3. สแกน QR Code ผ่านกล้องถ่ายรูปในโทรศัพท์มือถือหรือกล้องถ่ายรูปของคอมพิวเตอร์ จากนั้นโปรแกรมจะแสดง URL ของ MAC e-knowledge ของหนังสือเล่มนั้นๆ (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมทาง www.MACeducation.com)

บริษัท แม็คเอดูเคชั่น จำกัด

รหัส 2200-1001

วิชาเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น

ทฤษฎี 2 ชั่วโมง ปฏิบัติ - ชั่วโมง 2 หน่วยกิต

จุดประสงค์รายวิชา

1. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องทางเศรษฐศาสตร์
2. เพื่อนำความรู้และทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
3. เพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญของหลักการทางด้านเศรษฐศาสตร์

สมรรถนะรายวิชา

1. แสดงความรู้เกี่ยวกับแนวคิดพื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์และทฤษฎีเศรษฐศาสตร์
2. ประยุกต์ใช้หลักเศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวันและงานอาชีพ

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์ อุปสงค์ อุปทาน และการกำหนดราคา ดุลยภาพ ความยืดหยุ่นของอุปสงค์และอุปทาน ทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภค ทฤษฎีการผลิต ตลาดในระบบเศรษฐกิจ รายได้ประชาชาติ เงินเฟ้อ เงินฝืด และเงินดิ่งตัว วัฏจักรเศรษฐกิจ ดุลการค้า และดุลการชำระเงิน และการพัฒนาเศรษฐกิจ โครงสร้างและปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ และแนวทางแก้ไข

ตารางวิเคราะห์สมรรถนะประจำหน่วย

หน่วยการเรียนรู้ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	สมรรถนะประจำหน่วย
1	ความรู้พื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์	- แสดงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย ความเป็นมา และแขนงของวิชาเศรษฐศาสตร์ วิธีการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์ ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ระบบเศรษฐกิจ หน่วยเศรษฐกิจ วงจรเศรษฐกิจ และประโยชน์ของวิชาเศรษฐศาสตร์
2	อุปสงค์ อุปทาน และดุลยภาพของตลาด	- แสดงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายกฎของอุปสงค์และอุปทาน การเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์และอุปทาน การกำหนดขึ้นเป็นราคาดุลยภาพ และการเปลี่ยนแปลงในระดับดุลยภาพของตลาด
3	ความยืดหยุ่นของอุปสงค์และอุปทาน	- แสดงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความยืดหยุ่นของอุปสงค์ ความยืดหยุ่นของอุปทาน และการแทรกแซงราคาโดยรัฐบาล
4	พฤติกรรมผู้บริโภค	- แสดงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริโภค ผู้บริโภค ประเภทของการบริโภค ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริโภค พฤติกรรมผู้บริโภคกับทฤษฎีอรรถประโยชน์ และพฤติกรรมผู้บริโภคกับทฤษฎีเส้นความพอใจเท่ากัน
5	ทฤษฎีการผลิต	- แสดงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและลำดับของการผลิต ปัจจัยการผลิต ฟังก์ชันการผลิต ระยะเวลาในการผลิต ต้นทุนในการผลิต รายรับและกำไรในการผลิต
6	ตลาดในระบบเศรษฐกิจ	- แสดงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของตลาดและการตลาด หน้าที่ของตลาด ขนาดของตลาด และประเภทของตลาด
7	รายได้ประชาชาติ	- แสดงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญ การคำนวณ การเปรียบเทียบ และประโยชน์ของรายได้ประชาชาติ
8	เงินเฟ้อ เงินฝืด เงินตึงตัว และวัฏจักรเศรษฐกิจ	- แสดงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาวะเงินเฟ้อ เงินฝืด เงินตึงตัว และวัฏจักรเศรษฐกิจ

หน่วย การเรียนรู้ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	สมรรถนะประจำหน่วย
9	ดุลการค้าและ ดุลการชำระเงิน	- แสดงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้เกิดการค้ำระหว่างประเทศ ประโยชน์ของการค้ำระหว่างประเทศ นโยบายการค้ำระหว่างประเทศ ความหมายและลักษณะของดุลการค้าและดุลการชำระเงิน การแก้ไขดุลการค้าและดุลการชำระเงินขาดดุล และการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ
10	การพัฒนาเศรษฐกิจ	- แสดงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของการพัฒนาเศรษฐกิจ การวัดการพัฒนาเศรษฐกิจ ลักษณะของประเทศที่กำลังพัฒนา การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของไทย
11	โครงสร้างและปัญหา เศรษฐกิจของ ประเทศไทย	- แสดงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจไทย ปัญหาของเศรษฐกิจไทยและแนวทางแก้ไข

สารบัญ

หน้า

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความรู้พื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์

1

1. ความหมายของวิชาเศรษฐศาสตร์	2
2. ความเป็นมาของวิชาเศรษฐศาสตร์	3
3. แขนงของวิชาเศรษฐศาสตร์	6
4. วิธีการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์	6
5. ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจ	7
6. ระบบเศรษฐกิจ	9
7. หน่วยเศรษฐกิจและวงจรเศรษฐกิจ	12
8. ประโยชน์ของวิชาเศรษฐศาสตร์	14
แบบทดสอบเพื่อประเมินผลหลังการเรียนรู้	19

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 อุปสงค์ อุปทาน และดุลยภาพของตลาด

23

1. อุปสงค์	24
2. อุปทาน	34
3. ดุลยภาพของตลาด	42
4. การเปลี่ยนแปลงดุลยภาพของตลาด	45
แบบทดสอบเพื่อประเมินผลหลังการเรียนรู้	55

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ความยืดหยุ่นของอุปสงค์และอุปทาน

60

1. ความยืดหยุ่นของอุปสงค์	61
2. ความยืดหยุ่นของอุปทาน	74
3. การแทรกแซงราคาโดยรัฐบาล	80
แบบทดสอบเพื่อประเมินผลหลังการเรียนรู้	86

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 พฤติกรรมผู้บริโภค

91

1. ความหมายของการบริโภคและผู้บริโภค	92
2. ประเภทของการบริโภค	92

	หน้า
3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริโภค	93
4. พฤติกรรมผู้บริโภคกับทฤษฎีอรรถประโยชน์	95
5. พฤติกรรมผู้บริโภคกับทฤษฎีเส้นความพอใจเท่ากัน	104
แบบทดสอบเพื่อประเมินผลหลังการเรียนรู้	114

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 ทฤษฎีการผลิต 122

1. ความหมายและลำดับขั้นของการผลิต	123
2. ปัจจัยการผลิต	125
3. ฟังก์ชันการผลิต	126
4. การผลิตระยะสั้น	127
5. การผลิตระยะยาว	131
6. ต้นทุนในการผลิต	134
7. รายรับในการผลิต	135
8. กำไรในการผลิต	136
แบบทดสอบเพื่อประเมินผลหลังการเรียนรู้	141

หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 ตลาดในระบบเศรษฐกิจ 145

1. ความหมายของตลาดและการตลาด	146
2. หน้าที่ของตลาด	147
3. ขนาดของตลาด	148
4. ประเภทของตลาด	151
แบบทดสอบเพื่อประเมินผลหลังการเรียนรู้	157

หน่วยการเรียนรู้ที่ 7 รายได้ประชาชาติ 160

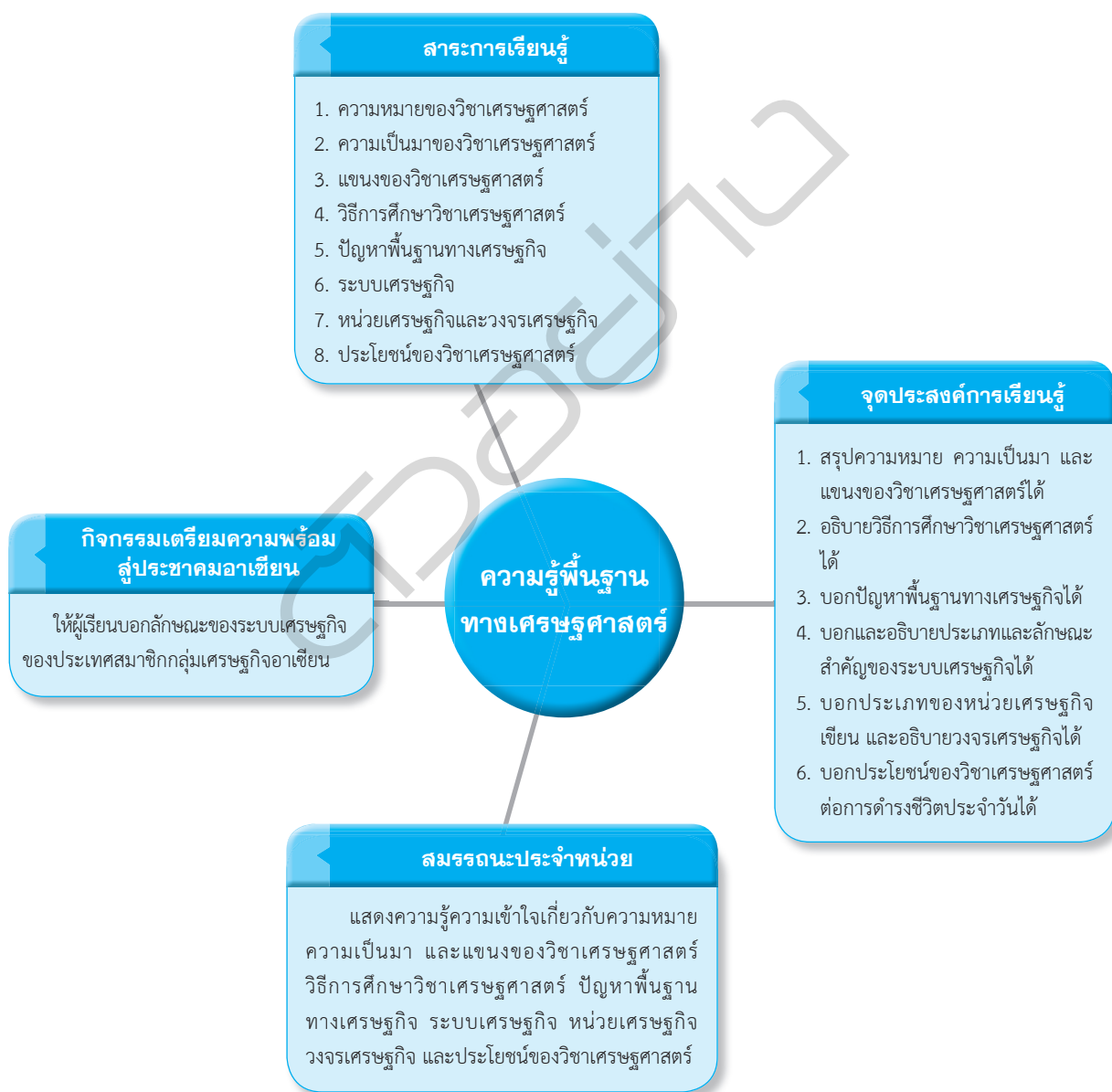
1. ความหมายของรายได้ประชาชาติ	161
2. ลักษณะและความสำคัญของรายได้ประชาชาติประเภทต่างๆ	162
3. การคำนวณรายได้ประชาชาติ	165
4. รายได้ประชาชาติที่แท้จริง	172
5. ประโยชน์ของรายได้ประชาชาติ	175
แบบทดสอบเพื่อประเมินผลหลังการเรียนรู้	179

หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 เงินเฟ้อ เงินฝืด เงินดิ่งตัว และวัฏจักรเศรษฐกิจ 183

1. เงินเฟ้อ	184
2. เงินฝืด	188

	หน้า
3. การแก้ไขปัญหาเงินเฟ้อและเงินฝืด	190
4. เงินดิ่งตัว	193
5. วัฏจักรเศรษฐกิจ	195
แบบทดสอบเพื่อประเมินผลหลังการเรียนรู้	200
หน่วยการเรียนรู้ที่ 9 ดุลการค้าและดุลการชำระเงิน	204
1. สาเหตุที่ทำให้เกิดการค้าระหว่างประเทศ	205
2. ประโยชน์ของการค้าระหว่างประเทศ	206
3. นโยบายการค้าระหว่างประเทศ	206
4. ความหมายและลักษณะของดุลการค้า	207
5. ความหมายและลักษณะของดุลการชำระเงิน	209
6. การแก้ไขดุลการค้าและดุลการชำระเงินขาดดุล	215
7. การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ	216
แบบทดสอบเพื่อประเมินผลหลังการเรียนรู้	225
หน่วยการเรียนรู้ที่ 10 การพัฒนาเศรษฐกิจ	228
1. ความหมายของการพัฒนาเศรษฐกิจ	229
2. การวัดการพัฒนาเศรษฐกิจ	229
3. ลักษณะของประเทศกำลังพัฒนา	230
4. การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ	230
5. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของไทย	232
แบบทดสอบเพื่อประเมินผลหลังการเรียนรู้	242
หน่วยการเรียนรู้ที่ 11 โครงสร้างและปัญหาเศรษฐกิจของประเทศไทย	246
1. ลักษณะโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจไทย	247
2. ปัญหาของเศรษฐกิจไทยและแนวทางแก้ไข	258
แบบทดสอบเพื่อประเมินผลหลังการเรียนรู้	264
บรรณานุกรม	266
ดัชนี	269

ความรู้พื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์

ความรู้พื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์

1. ความหมายของวิชาเศรษฐศาสตร์

เศรษฐศาสตร์ (Economics) เป็นวิชาหนึ่งในสาขาวิชาสังคมศาสตร์ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Economics มีรากศัพท์เดิมมาจากภาษากรีกว่า Oikonomikos ซึ่งหมายถึงศาสตร์ที่เกี่ยวกับการจัดการครอบครัว (Household Management) แต่ในปัจจุบัน คำว่า “เศรษฐศาสตร์” มีความหมายลึกซึ้ง และมีขอบเขตกว้างกว่ารากศัพท์เดิมมาก มีผู้รู้ให้คำจำกัดความของวิชาเศรษฐศาสตร์ไว้หลายความหมาย ซึ่งสามารถสรุปความหมายได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

1.1 กลุ่มแรก ความหมายจะเน้นไปในด้านสวัสดิการทางเศรษฐกิจของมนุษย์ คือ การอยู่ดีกินดี ตัวอย่างนักเศรษฐศาสตร์ที่มีชื่อเสียงในกลุ่มนี้ คือ พิกกูและมาร์แชลล์

- อาร์เทอร์ ซี พิกกู (Arthur C. Pigou) กล่าวว่า เศรษฐศาสตร์เป็นวิชาที่ศึกษาถึงสวัสดิการทางเศรษฐกิจ ขณะเดียวกันก็ใช้คำอธิบายคำว่า สวัสดิการทางเศรษฐกิจว่าเป็นส่วนของสวัสดิการซึ่งสามารถวัดในรูปของตัวเงินได้โดยตรงหรือโดยอ้อม

- อัลเฟรด มาร์แชลล์ (Alfred Marshall) กล่าวถึงเศรษฐศาสตร์ว่าเป็นวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ทั้งระดับบุคคลและสังคม ในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อการดำรงชีวิตให้ได้รับความสุขสมบูรณ์

1.2 กลุ่มที่สอง เป็นกลุ่มที่เน้นถึงความจำกัดของทรัพยากรของโลก เมื่อเปรียบเทียบกับความต้องการของมนุษย์ ตัวอย่างนักเศรษฐศาสตร์ในกลุ่มนี้ คือ แซมมวลสันและรอบินส์

- พอล เอ แซมมวลสัน (Paul A. Samuelson) นักเศรษฐศาสตร์ชาวอเมริกัน ผู้ซึ่งเคยได้รับรางวัลโนเบลสาขาเศรษฐศาสตร์ในปี 1970 ได้ให้คำนิยามของเศรษฐศาสตร์ว่าเป็นวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับวิธีการที่มนุษย์และสังคมจะใช้เงินหรือไม่ก็ตาม ตัดสินใจเลือกใช้ทรัพยากรการผลิตที่มีอยู่อย่างจำกัดไปในการผลิตสินค้าและบริการ และจำหน่ายแจกสินค้าและบริการเหล่านั้นไปยังกลุ่มบุคคลต่างๆ ในสังคม ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

- โลออนเนล ซี รอบินส์ (Lionel C. Robbins) กล่าวถึงเศรษฐศาสตร์ว่าเป็นวิชาที่ศึกษาถึงการเลือกหนทางที่จะใช้ปัจจัยการผลิตที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามจุดประสงค์ที่มีอยู่มากมายนับไม่ถ้วน

ในสองกลุ่มนี้มีข้อเหมือนกันอยู่คือ เศรษฐศาสตร์เป็นการศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของมนุษย์และสังคม สิ่งที่ต่างกันคือ กลุ่มแรกเน้นสวัสดิการทางเศรษฐกิจของมนุษย์ กลุ่มหลังเน้นความมีอยู่อย่างจำกัดของทรัพยากร ซึ่งในสมัยแรกๆ จะเน้นความหมายตามกลุ่มแรกมากกว่า แต่สำหรับ

ในปัจจุบัน นักเศรษฐศาสตร์ส่วนใหญ่ยอมรับค่านิยมตามแบบของกลุ่มหลัง ซึ่งพอสรุปได้ว่า วิชาเศรษฐศาสตร์เป็นวิชาที่ศึกษาถึงการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ไปตอบสนองความต้องการของมนุษย์ที่โดยทั่วไปมีอยู่อย่างไม่จำกัด โดยเลือกใช้หรือจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้มีประสิทธิภาพ (Efficiency) ซึ่งจากความหมายที่ได้ เราจะเห็นว่าปัญหาหรือสาเหตุที่สำคัญที่ทำให้ต้องศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์มี 2 สาเหตุ คือ ความต้องการของมนุษย์โดยทั่วไปมีจำนวนไม่จำกัด และทรัพยากรที่นำมาสนองความต้องการของมนุษย์มีจำนวนจำกัด

2. ความเป็นมาของวิชาเศรษฐศาสตร์

แนวความคิดทางเศรษฐศาสตร์นั้นได้มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ โดยสอดแทรกอยู่ในคำสอนของลัทธิและศาสนาต่างๆ รวมถึงปรัชญาของนักปราชญ์ในแต่ละยุคสมัย เช่น หลักปรัชญาของโซเครตีส (Socrates) เพลโต (Plato) และคำสอนในศาสนาต่างๆ แต่แนวความคิดดังกล่าวยังไม่ถือเป็นหลักวิชาหรือทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ แนวความคิดที่ถือได้ว่าเป็นหลักหรือทฤษฎีเศรษฐศาสตร์เริ่มเกิดขึ้นในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 13-16 ซึ่งเป็นยุคที่การค้าทางยุโรปเจริญรุ่งเรืองขึ้น ได้เกิดแนวความคิดทางเศรษฐศาสตร์ขึ้นเรียกว่า ลัทธิพาณิชย์นิยม (Mercantilism) เป็นแนวคิดของพวกพ่อค้าว่าณิชาว่าประเทศจะมีความมั่งคั่งได้จากการทำการค้าขายระหว่างประเทศ โดยพยายามส่งสินค้าออกไปขายในต่างประเทศให้มีมูลค่ามากกว่าการซื้อสินค้าเข้ามาจากต่างประเทศ ทั้งนี้เพราะเห็นว่าประเทศที่ประเทศส่งสินค้าไปขายในต่างประเทศได้มาก ทำให้มีทองคำและเงินตราไหลเข้าประเทศมาก การค้าขายเจริญขึ้น การผลิตภายในประเทศขยายตัวเกิดการจ้างงานภายในประเทศ ประชาชนจะมีความอยู่ดีกินดีเนื่องจากมีงานทำและมีรายได้เพิ่มขึ้น โดยลัทธิพาณิชย์นิยมยังมีความเชื่อว่ารัฐจะต้องเข้ามามีบทบาทในการแทรกแซงกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อส่งเสริมให้มีการส่งออกให้มาก พร้อมกับให้มีการจำกัดการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าแนวความคิดของลัทธิพาณิชย์นิยมไม่สนับสนุนแนวความคิดของระบบเศรษฐกิจแบบเสรี แต่เป็นลัทธิที่สนับสนุนให้รัฐบาลมีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะเรื่องการค้าระหว่างประเทศ วิชาเศรษฐศาสตร์เริ่มเป็นวิชาหรือศาสตร์อย่างชัดเจนเมื่อคริสต์ศตวรรษที่ 18 เมื่อ อัดัม สมิท (Adam Smith) ศาสตราจารย์แห่งมหาวิทยาลัยกลาสโกว์ ซึ่งเป็นแกนนำของนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิก (Classical School) ได้เขียนหนังสือชื่อ An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations หรือที่นิยมเรียกสั้นๆ ว่า The Wealth of Nations ใน ค.ศ. 1776 นับได้ว่าเป็นตำราเศรษฐศาสตร์เล่มแรกของโลก ซึ่งทำให้ อัดัม สมิท ได้รับการยอมรับและยกย่องให้เป็นบิดาแห่งวิชาเศรษฐศาสตร์ ตำราเล่มนี้คัดค้านแนวคิดของลัทธิพาณิชย์นิยม แต่เห็นว่าการปล่อยให้เอกชนดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยเสรี ภายใต้กรอบของกฎหมายและจริยธรรม จะช่วยให้ประเทศมีเศรษฐกิจเจริญรุ่งเรือง

สรุปความเป็นมาของวิชาเศรษฐศาสตร์ที่แท้จริงตั้งแต่เริ่มมีตำราทางเศรษฐศาสตร์เกิดขึ้น มี 3 ระยะ คือ

2.1 ระยะแรก (Classical Economics) เป็นแนวคิดของสำนักคลาสสิกซึ่งสนับสนุนให้ประเทศต่างๆ มีระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม จำกัดบทบาทของรัฐบาลในด้านเศรษฐกิจ โดยมีความเชื่อว่าระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมจะทำให้ประเทศพัฒนาไปได้ด้วยดี เศรษฐกิจของประเทศจะมีความมั่นคงก็ต่อเมื่อรัฐบาลแทรกแซงหรือมีบทบาทในกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้น้อยที่สุด หรือไม่แทรกแซงเลย รัฐบาลมีหน้าที่เพียงป้องกันภัยจากต่างประเทศ รักษาความสงบภายในประเทศ และรักษาความยุติธรรมเท่านั้น ปล่อยให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างเสรี นักเศรษฐศาสตร์ที่สำคัญ ๆ ของสำนักคลาสสิก คือ อדם สมิท ซึ่งเชื่อในพลังงานกลไกตลาด (ราคา) หรือที่เขาเรียกว่า มือที่มองไม่เห็น (Invisible Hand) นอกจากนี้ อדם สมิท แล้วนักเศรษฐศาสตร์ในกลุ่มของคลาสสิกยังมี ทอมัส มัลทัส (Thomas Multhus) เดวิด ริคาร์โด (David Ricardo) และจอห์น สจ๊วต มิลล์ (John Stuart Mill)

2.2 ระยะที่สอง เป็นแนวคิดของสำนักนีโอคลาสสิก (Neoclassical Economics) ซึ่งเป็นสำนักเศรษฐศาสตร์ที่ก่อตัวและพัฒนาขึ้นในตอนปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 มีแนวคิดที่ต่อเนื่องจากแนวคิดของสำนักคลาสสิก โดยมีแนวคิดของระบบเศรษฐกิจแบบเสรี ทำนองเดียวกันกับแนวคิดสำนักคลาสสิก ที่เชื่อว่าการแข่งขันอย่างเสรีจะเป็นแรงผลักดันให้เศรษฐกิจมีความมั่นคง โดยเสนอแนะให้ใช้ทรัพยากรที่มีจำนวนจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด คือ ผู้บริโภคจะต้องพยายามเลือกบริโภคสินค้าและบริการเพื่อให้ได้รับความพอใจสูงสุด และผู้ผลิตจะต้องตัดสินใจเลือกวิธีการผลิตที่ทำให้เสียต้นทุนต่ำที่สุดหรือให้ได้กำไรสูงสุด ซึ่งเป็นแนวคิดทางด้านเศรษฐศาสตร์จุลภาค (Microeconomics) นักเศรษฐศาสตร์ที่เป็นผู้วางรากฐานแนวคิดที่สำคัญของสำนักนีโอคลาสสิก คือ อัลเฟรด มาร์แชลล์ (Alfred Marshall) ซึ่งได้เขียนหนังสือทฤษฎีว่าด้วยการผลิต (The Theory of Firm) ซึ่งเป็นที่มาของทฤษฎีเศรษฐศาสตร์จุลภาค

2.3 ระยะที่สาม เป็นแนวคิดของสำนักเคนส์ (Keynesian Economics) ซึ่งนำโดยนักเศรษฐศาสตร์ชาวอังกฤษชื่อ จอห์น เมนาร์ด เคนส์ (John Maynard Keynes) แนวคิดนี้เกิดขึ้นเมื่อเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำรุนแรง เกิดการว่างงานในประเทศต่างๆ ทั่วโลก เคนส์ได้เขียนหนังสือชื่อ The General Theory of Employment, Interest and Money เป็นทฤษฎีทั่วไปเกี่ยวกับการจ้างงาน ดอกเบี้ย และภาวะเงินตรา เพื่ออธิบายว่าการว่างงานโดยทั่วไป เกิดจากสาเหตุใด และรัฐบาลสามารถใช้นโยบายการเงินและการคลังเข้าแก้ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำและปัญหาการว่างงานได้อย่างไร ซึ่งถือว่าเป็นที่มาของเศรษฐศาสตร์มหภาค และเคนส์ได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาของวิชาเศรษฐศาสตร์มหภาค

สำหรับประเทศไทยเชื่อกันว่า เริ่มมีความเป็นมาของวิชาเศรษฐศาสตร์ตั้งแต่สมัยสุโขทัย เป็นต้นมา ดังจะเห็นได้จากหลักศิลาจารึกในสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช มีใจความตอนหนึ่งว่า “เมืองสุโขทัยนี้ดี ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว เจ้าเมืองบ่เอาจกอบในไพร่ลู่ทาง เพื่อนจูงวัวไปค้าขี่ม้าไปขาย ใครจักใคร่ค้าช้างค้า ใครจักใคร่ค้าม้าค้า ใครจักใคร่ค้าเงินค้าทองคำ ไพร่ฟ้าหน้าใส” ซึ่งหมายความว่า

เมืองสุโขทัยนั้นมีความอุดมสมบูรณ์ ไม่มีการจัดเก็บภาษี ประชาชนสามารถทำการค้าได้อย่างเสรี ซึ่งเป็นแนวความคิดของระบบเศรษฐกิจแบบเสรี ต่อมาในสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ไทยทำการค้ากับต่างประเทศหลายประเทศ เริ่มรับความรู้ทางเศรษฐศาสตร์จากต่างประเทศมาใช้ แต่ไม่มีการรวบรวมความรู้ทางเศรษฐศาสตร์ไว้เป็นหลักเกณฑ์ที่แน่นอน จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2454 พระยาสุริยานุวัตรได้แต่งตำราเศรษฐศาสตร์เล่มแรกขึ้นมีชื่อว่า “ทรัพย์ศาสตร์เบื้องต้น” อธิบายถึงทฤษฎีมูลค่าของนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิกและยกตัวอย่างจากประเทศไทยประกอบ แต่ก็ได้้นำออกเผยแพร่ในขณะนั้นเพราะรัฐบาลขอร้องไม่ให้เผยแพร่ ต่อมาในปี พ.ศ. 2475 จึงได้พิมพ์เผยแพร่โดยใช้ชื่อว่า เศรษฐศาสตร์วิทยาภาคต้น เล่ม 1 ซึ่งแบ่งเป็น 2 ภาค ภาคหนึ่งว่าด้วยการสร้างทรัพย์ ภาคสองว่าด้วยการแบ่งปันทรัพย์ มีสาระเกี่ยวกับการสร้างทรัพย์และผลตอบแทนในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ ค่าเช่า ค่าจ้าง กำไร และการร่วมทุนร่วมแรง ผลประโยชน์ และในปี พ.ศ. 2459 กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ (น.ม.ส.) ได้ทรงแต่งตำราเรื่อง ตลาดเงินตรา (Money Market) ขึ้น แต่ก็ไม่เป็นที่แพร่หลายนัก เริ่มมีการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์อย่างจริงจังเมื่อมีการก่อตั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมืองในปี พ.ศ. 2477 โดยได้มีการเปิดสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ จึงมีการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์แพร่หลายขึ้น ต่อมาได้มีผู้รู้ทางเศรษฐศาสตร์ของไทยชื่อนายสหัส กาญจนพิงคะ เขียนตำราเศรษฐศาสตร์โดยแปลจากตำราชื่อ The Principles of Political Economy ของศาสตราจารย์ชาลส์ จี๊ด (Charles Gide) เป็นภาษาไทย และได้พิมพ์ออกจำหน่ายในปี พ.ศ. 2479 ในระยะเวลาเดียวกันพระสารสาสน์พลขันธ์ ได้เขียนตำราชื่อ เศรษฐศาสตร์ว่าด้วยการค้า และเศรษฐศาสตร์ว่าด้วยการเงินในปี พ.ศ. 2480 และ พ.ศ. 2481 ตามลำดับ วิชาเศรษฐศาสตร์ได้รับการสนับสนุนมากขึ้นเมื่อประเทศไทยมีการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับแรก เมื่อปี พ.ศ. 2504 สมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี ปัจจุบันการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์ในประเทศไทยได้พัฒนาแพร่หลายมาก มีการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ในทุกกระดပ်การศึกษา ทั้งระดับมัธยม วิทยาลัย และมหาวิทยาลัย รัฐบาลก็ได้นำทฤษฎีความรู้ทางด้านเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการดำเนินนโยบายต่างๆ เช่น การแทรกแซงราคาสินค้า การสร้างงาน การแก้ปัญหาการค้าระหว่างประเทศ การแก้ปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจต่างๆ เป็นต้น

กิจกรรมตรวจสอบความเข้าใจที่ 1.1

จงเติมคำตอบต่อไปนี้ให้ถูกต้อง

- ศัพท์คำว่า Economics ได้มาจากภาษา.....คือ คำว่า.....ซึ่งมีความหมายว่า.....
- จงยกตัวอย่างความหมายของวิชาเศรษฐศาสตร์ของนักเศรษฐศาสตร์ในสมัยแรกๆ

3. จงยกตัวอย่างความหมายของวิชาเศรษฐศาสตร์ของนักเศรษฐศาสตร์ในสมัยหลังๆ

.....

.....

4. จากการศึกษาความหมายของวิชาเศรษฐศาสตร์สรุปได้ว่า เศรษฐศาสตร์เป็นวิชาหนึ่งในสาขาวิชา
.....โดยมีความหมายว่า.....
-

3. แขนงของวิชาเศรษฐศาสตร์

ในปัจจุบันการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์แบ่งเป็น 2 แขนง คือ

3.1 เศรษฐศาสตร์จุลภาค (Microeconomics) เป็นการศึกษากิจกรรมทางเศรษฐกิจของหน่วยเศรษฐกิจหน่วยย่อยๆ ในสังคม ระดับบุคคล ระดับครอบครัว หรือธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การบริโภค การจัดจำหน่ายแจก การกำหนดราคา ค่าจ้าง ซึ่งเน้นหนักไปในด้านการจัดสรรทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น ในด้านการบริโภค ผู้บริโภคแต่ละคนควรใช้จ่ายใช้สอยรายได้ที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างไรจึงจะสามารถมีสินค้าและบริการมาบำบัดความพอใจของตนได้มากที่สุด ด้านการผลิต ผู้ผลิตแต่ละรายควรจะมีผลิตในปริมาณเท่าใด กำหนดราคาการขายผลผลิตเท่าใด จึงจะได้กำไรสูงสุด เป็นต้น จึงมีนักเศรษฐศาสตร์บางคนเรียกเศรษฐศาสตร์จุลภาคอีกชื่อหนึ่งว่า ทฤษฎีราคา (Price Theory)

3.2 เศรษฐศาสตร์มหภาค (Macroeconomics) เป็นการศึกษาถึงกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระดับส่วนรวม หรือระดับประเทศ เช่น การจ้างงาน การลงทุน การออม การกระจายรายได้ การคลัง รัฐบาล การค้าระหว่างประเทศ ระดับราคาสินค้าและบริการ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ รายได้ประชาชาติ ดุลการค้า การว่างงานของคนไทย การรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ เป็นต้น

4. วิธีการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์

การศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์ อาจทำได้ 3 วิธี คือ

4.1 วิธีการศึกษาจากประวัติศาสตร์ (History Approach) เป็นการศึกษาหาข้อสรุปจากประวัติศาสตร์ ซึ่งทำได้โดยการศึกษาปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในอดีต โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการศึกษา ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นซ้ำๆ ในอดีตจะเป็นเครื่องชี้ถึงปรากฏการณ์ในลักษณะเดียวกันที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตได้ อย่างไรก็ตามการที่จะสรุปกฎเกณฑ์อันใดอันหนึ่งจากประวัติศาสตร์ผู้ศึกษาจะต้องมีความรอบรู้ ทำการศึกษาค้นคว้าอย่างมาก มีการศึกษาที่เป็นขั้นตอน มีหลักฐานยืนยันให้

เกิดความเชื่อมั่นได้ โดยปกติมักจะใช้วิธีการเช่นนี้ประกอบการศึกษาเพื่อยืนยันทฤษฎีหรือกฎเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นโดยวิธีอื่นมากกว่าที่จะใช้เป็นหลักในการหาข้อสรุป

4.2 วิธีหาผลจากเหตุหรือวิธีอนุมาน (Deductive Method) เป็นการสร้างทฤษฎีหรือกฎเกณฑ์ทางเศรษฐศาสตร์ วิธีนี้จะเริ่มโดยการใช้หลักเหตุผล (Logical Deduction) หาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่กำลังศึกษาอยู่ ระบุเป็นข้อสรุป ตั้งเป็นสมมติฐาน (Hypothesis) หลังจากนั้นก็จะทำการทดสอบสมมติฐานที่ตั้งขึ้นกับข้อเท็จจริงที่เก็บรวบรวมได้ ถ้าปรากฏว่าข้อเท็จจริงที่รวบรวมได้นั้นมีความสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งขึ้น สมมติฐานที่ตั้งขึ้นนั้นก็จะเป็นที่ยอมรับเป็นทฤษฎีหรือกฎเกณฑ์ทางเศรษฐศาสตร์ แต่ถ้าข้อเท็จจริงที่เก็บรวบรวมได้ขัดแย้งกับสมมติฐานที่ตั้งขึ้น ก็จะต้องมีการสำรวจว่าได้เกิดการผิดพลาดในกระบวนการพิจารณาขึ้นใดจนได้ข้อสรุปว่าอยู่ ณ จุดใด อยู่ที่ใช้หลักเหตุผลไม่ถูกต้องหรือการสรุปเกิดการผิดพลาดหรืออยู่ในการคลาดเคลื่อนในการเก็บตัวเลขแล้วแก้ไขความผิดพลาดนั้นให้ถูกต้อง แต่ถ้าภายหลังการพิจารณาทุกจุดแล้วยังปรากฏว่าข้อเท็จจริงไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งขึ้น สมมติฐานดังกล่าวจะตกไปโดยเราไม่อาจยอมรับเป็นทฤษฎีได้

4.3 วิธีหาเหตุจากผลหรือวิธีอุปมาน (Inductive Method) วิธีนี้เริ่มด้วยการรวบรวมข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เราได้กำหนดไว้เป็นปัญหาที่จะทำการศึกษา แล้วนำมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของตัวแปรของปัญหาที่ทำการศึกษา สรุปความสัมพันธ์ที่ได้ออกมาเป็นกฎเกณฑ์หรือทฤษฎี ความแตกต่างของวิธีการนี้กับวิธีอนุมานอยู่ที่ว่ากระบวนการพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปรโดยวิธีอุปมานนี้ การสรุปความสัมพันธ์ของตัวแปรมิได้ผ่านหลักการใช้เหตุผล เป็นการสรุปจากความสัมพันธ์ที่เป็นจริง ดังนั้นข้อมูลที่เก็บรวบรวมนำมาใช้ในการพิจารณานั้นจะต้องมีมากพอและเป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้ วิธีการเก็บข้อมูลจะต้องมีความถูกต้องตามหลักทางสถิติทุกประการ

5. ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

จากปัญหาของทรัพยากรซึ่งมีอยู่อย่างจำกัด ขณะที่ความต้องการของมนุษย์ในสังคมมีอยู่อย่างไม่จำกัด จึงทำให้ทุกสังคมมีปัญหว่าทำอย่างไรจึงจะจัดสรรทรัพยากรซึ่งเป็นปัจจัยการผลิตที่มีอยู่อย่างจำกัดไปใช้ในการผลิตและบำบัดความต้องการของมนุษย์ ซึ่งมีอยู่อย่างไม่จำกัดให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ ปัญหานี้เรียกว่าปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ซึ่งจำแนกออกเป็น 3 ปัญหา คือ

5.1 ผลิตอะไร (What to Produce) ปัญหาแรกที่เกิดขึ้นในทุกสังคมคือ ผลิตอะไร กล่าวคือต้องตัดสินใจเลือกว่าจะผลิตสินค้าและบริการอะไร และจะผลิตสินค้าแต่ละชนิดเป็นจำนวนเท่าใด จึงจะให้ผลตอบแทนสูงสุดและสนองตอบคนในสังคมได้มากที่สุด หากเลือกผลิตสินค้าและบริการชนิดใดชนิดหนึ่ง

มากก็จะต้องลดการผลิตสินค้าและบริการชนิดอื่นลง เช่น ถ้าเลือกใช้ปัจจัยการผลิตส่วนใหญ่ไปผลิตสินค้าเกษตรกรรม ก็จะทำให้ผลิตสินค้าอุตสาหกรรมได้น้อยลง เป็นต้น

5.2 ผลิตอย่างไร (How to Produce) เมื่อตัดสินใจปัญหาแรกได้แล้ว ปัญหาที่ตามมาคือ จะผลิตอย่างไร ซึ่งหมายถึงจะใช้เทคนิคและกรรมวิธีการผลิตอย่างไร ใช้ปัจจัยการผลิตหรือวัตถุดิบประเภทใดในสัดส่วนใด ทั้งนี้เพื่อการผลิตเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด คือ ผลิตสินค้าและบริการได้มากที่สุดจากจำนวนทรัพยากรจำนวนหนึ่ง หรือผลิตสินค้าและบริการได้จำนวนหนึ่งโดยใช้ทรัพยากรน้อยที่สุด

5.3 ผลิตเพื่อใคร (For Whom to Produce) ปัญหาสุดท้ายคือ ผลิตเพื่อใคร กล่าวคือ จะกระจายสินค้าและบริการที่ผลิตได้ไปให้ใคร โดยวิธีไหนจึงจะสนองตอบความต้องการของสมาชิกในสังคมได้ดีที่สุด

กิจกรรมตรวจสอบความเข้าใจที่ 1.2

จงเติมคำตอบต่อไปนี้ให้ถูกต้อง

1. เศรษฐศาสตร์แบ่งการศึกษาเป็นกี่แขนง อะไรบ้าง จงอธิบายมาพอสังเขป

2. History Approach คือ การศึกษาเศรษฐศาสตร์ โดย.....

3. Deductive Method คือ การศึกษาเศรษฐศาสตร์ โดย.....

4. Inductive Method คือ การศึกษาเศรษฐศาสตร์ โดย.....

5. ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจมีปัญหอะไรบ้าง

6. ระบบเศรษฐกิจ

ระบบเศรษฐกิจ (Economic System) หมายถึง กลุ่มของหน่วยเศรษฐกิจกลุ่มหนึ่งๆ ที่ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจภายใต้ระบบกฎเกณฑ์เดียวกัน เพื่อบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม กลุ่มของหน่วยเศรษฐกิจในที่นี้อาจจะเป็นกลุ่มของบุคคล องค์กรเอกชน หรือรัฐบาล ซึ่งต่างก็ดำเนินกิจกรรมในทางเศรษฐกิจไม่ว่าจะเป็นการจัดสรรปัจจัยการผลิต การผลิต การจำหน่าย หรือการบริโภค เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ในการแก้ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจ (ผลิตอะไร ผลิตอย่างไร และผลิตเพื่อใคร) โดยต่างมีวิธีการดำเนินกิจกรรมที่แตกต่างกันไป ตามโครงสร้างและรูปแบบของแต่ละกลุ่มหรือแต่ละระบบเศรษฐกิจ

โดยทั่วไปการแบ่งประเภทของระบบเศรษฐกิจจะพิจารณาจากสาระสำคัญ 3 ด้าน คือ ด้านกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินว่าเป็นของประชาชนหรือรัฐบาล ด้านการตัดสินใจแก้ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจว่าเป็นหน้าที่ของประชาชนหรือรัฐบาล และด้านการจัดสรรทรัพยากรหรือผลผลิตว่าขึ้นอยู่กับกลไกราคาของตลาดภายใต้การแข่งขันอย่างเสรีหรือโดยการบังคับจากรัฐบาล ในทางทฤษฎีถ้าสาระสำคัญทั้งสามด้านเป็นบทบาทของประชาชนภายใต้กลไกของราคาและการแข่งขันอย่างเสรี เรียกว่า ระบบเศรษฐกิจแบบไม่มีการวางแผน (Unplanned Economy) ถ้าสาระสำคัญทั้ง 3 ด้านเป็นบทบาทของรัฐบาล เรียกว่า ระบบเศรษฐกิจแบบมีการวางแผนเต็มที่ (Planned Economy) และถ้าสาระสำคัญทั้ง 3 ด้านประชาชนและรัฐบาลมีบทบาทร่วมกัน เรียกว่า ระบบเศรษฐกิจแบบกึ่งวางแผน (Semi-Planned Economy) แต่ในทางปฏิบัติเมื่อพิจารณาจากระบบเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ ในโลก สามารถแบ่งระบบเศรษฐกิจออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

6.1 ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม (Capitalism) เป็นระบบเศรษฐกิจที่ประชาชนมีบทบาทในการแก้ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ซึ่งตรงกับระบบเศรษฐกิจแบบไม่มีการวางแผนในทางทฤษฎี โดยมีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

6.1.1 ประชาชนทุกคนมีเสรีภาพในการมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินและการเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตทุกชนิดตามความสามารถของแต่ละคนภายใต้กรอบของกฎหมาย

6.1.2 เป็นระบบเศรษฐกิจที่เชื่อในความมีอิสระทางเศรษฐกิจของบุคคลว่า ถ้าปล่อยให้ทุกคนทำในสิ่งที่ตนเห็นว่าดีแล้ว สุดท้ายส่วนรวมก็จะดีไปด้วย

6.1.3 ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพที่จะเลือกผลิตอะไร ผลิตอย่างไร และผลิตเพื่อใคร นั่นคือประชาชนจะประกอบอาชีพอะไรก็ได้ สินค้าและบริการจะถูกแจกจ่ายจัดสรรไปให้ใครก็ได้และจะบริโภคอะไรก็ได้ตามใจชอบ

6.1.4 การตัดสินใจในการผลิตอะไร จะใช้กลไกราคาของตลาด ภายใต้การแข่งขันอย่างเสรี โดยผู้ผลิตจะมีเป้าหมายอยู่ที่กำไรสูงสุด

6.1.5 ระบบเศรษฐกิจแบบนี้รัฐบาลจะทำหน้าที่สำคัญอยู่ 3 หน้าที่ คือ ป้องกันภัยจากต่างประเทศ รักษาความสงบภายในประเทศ และรักษาความยุติธรรม

ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมนี้ประชาชนจะมีเสรีภาพในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจมาก รัฐบาลจะไม่เข้าไปแทรกแซงกิจกรรมทางเศรษฐกิจเลย ซึ่งอาจทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันของการกระจายรายได้ ผู้ที่มีรายได้มากจะมีความสามารถในการผลิตสูง ยิ่งทำให้มีรายได้มากยิ่งขึ้นอาจจะทำให้เกิดการผูกขาดในการผลิตได้ในโลกนี้ยังไม่มีประเทศที่มีลักษณะของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่สมบูรณ์แบบแต่ประเทศที่ถือว่าเป็นแบบอย่างใกล้เคียงระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมมาก ได้แก่ สหรัฐอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลีย และญี่ปุ่น เป็นต้น

6.2 ระบบเศรษฐกิจแบบคอมมิวนิสต์ (Communism) เป็นระบบเศรษฐกิจที่รัฐบาลเป็นผู้มีบทบาทในการแก้ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจทุกอย่าง ซึ่งตรงกับระบบเศรษฐกิจแบบมีการวางแผนเต็มที่ ในทางทฤษฎีหมายถึง การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเกิดจากการวางแผนจากส่วนกลางคือรัฐบาล โดยมีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

6.2.1 ประชาชนไม่มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินและเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต รัฐบาลจะเป็นเจ้าของทรัพยากรธรรมชาติและปัจจัยการผลิตทุกชนิด ยกเว้นแรงงานเท่านั้นที่เป็นของประชาชน แต่การจัดสรรแรงงานยังคงเป็นอำนาจของรัฐบาล

6.2.2 เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีความเห็นว่า ถ้าปล่อยให้เอกชนมีเสรีตามอำเภอใจคนที่แข็งแรงกว่าจะเอาเปรียบคนที่อ่อนแอกว่า มีความไม่เป็นธรรมเกิดขึ้น รัฐบาลจึงควรเข้ามาทำหน้าที่ในการจัดสรรทรัพยากรเสียเอง

6.2.3 รัฐบาลเป็นผู้ตัดสินใจว่าจะผลิตอะไร ผลิตอย่างไร ผลิตเพื่อใคร โดยใช้อำนาจวางแผนบังคับจากส่วนกลาง ประชาชนไม่มีสิทธิเสรีภาพที่จะเลือกผลิตหรือเลือกบริโภค

6.2.4 กลไกราคาของตลาดภายใต้การแข่งขันอย่างเสรีจะไม่มีบทบาทในระบบเศรษฐกิจแบบนี้ แต่ทุกอย่างเป็นการบังคับโดยการวางแผนจากส่วนกลางคือรัฐบาล

ระบบเศรษฐกิจแบบคอมมิวนิสต์เป็นระบบเศรษฐกิจที่ประชาชนไม่มีเสรีภาพ แต่มีเป้าหมาย ทำให้ประชาชนมีสิทธิและฐานะในทางเศรษฐกิจเท่าเทียมกัน เช่นเดียวกันในโลกนี้ยังไม่มีประเทศใดที่มีระบบเศรษฐกิจแบบคอมมิวนิสต์ที่สมบูรณ์แบบ แต่ประเทศที่ถือว่าเป็นแบบอย่างใกล้เคียงระบบเศรษฐกิจแบบคอมมิวนิสต์ คือ สาธารณรัฐประชาชนจีน และประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยเกาหลี เป็นต้น

6.3 ระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม (Socialism) เป็นระบบเศรษฐกิจที่ใช้กลไกรัฐเป็นกลไกสำคัญในการจัดสรรทรัพยากรและแก้ไขปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจใกล้เคียงกับระบบเศรษฐกิจแบบคอมมิวนิสต์ แต่ประชาชนยังคงมีสิทธิและเสรีภาพในการบริโภค การมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินและการผลิตโดยรัฐบาลจะควบคุมให้เกิดความเท่าเทียมกัน ซึ่งตรงกับระบบเศรษฐกิจแบบกึ่งวางแผนในทางทฤษฎี แต่รัฐบาลจะมีบทบาทในการแก้ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจมากกว่าประชาชน โดยมีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

6.3.1 ใช้กลไกรัฐเป็นกลไกสำคัญในการจัดสรรทรัพยากรและการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญ เช่น การเงินการธนาคาร การคมนาคม อุตสาหกรรม และกิจการสาธารณูปโภค เป็นต้น

6.3.2 ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพในการบริโภค การมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินถือครองที่ดิน ทำกินเพื่อการยังชีพ และการผลิตที่ไม่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจมากนัก ส่วนใหญ่เป็นธุรกิจขนาดย่อม ระหว่างท้องถิ่นใกล้เคียง โดยรัฐจะควบคุมให้เกิดความเท่าเทียมกัน

6.3.3 รัฐบาลจะจัดสวัสดิการให้กับประชาชนให้เกิดความเท่าเทียมกัน เช่น การจัดสรรที่ดิน และที่อยู่อาศัยให้ การให้การศึกษาฟรี การรักษาพยาบาลฟรี การประกันการว่างงาน เป็นต้น

6.3.4 กลไกราคามีบทบาทอยู่บ้าง แต่มีบทบาทค่อนข้างจำกัด

6.3.5 เครื่องมือที่สำคัญของรัฐในการทำให้เกิดความเท่าเทียมกันในระบบเศรษฐกิจ คือ การจัดเก็บภาษีในอัตราก้าวหน้า

ระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมมีเป้าหมายที่สำคัญอยู่ที่ทำให้ประชาชนมีฐานะเท่าเทียมกันในทางเศรษฐกิจ จึงค่อนข้างจำกัดความอิสระในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญ ต่อประเทศของประชาชน ประเทศที่ใช้ระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม คือ อังกฤษ นอร์เวย์ เดนมาร์ก สวีเดน เป็นต้น

6.4 ระบบเศรษฐกิจแบบผสม (Mixed Economy) เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีลักษณะของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม แต่รัฐบาลจะเข้ามาแทรกแซงกิจกรรมทางเศรษฐกิจบางอย่าง ส่วนมากจะเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ หรือกิจการสาธารณูปโภค หรือกรณีเกิดปัญหาทำให้ประชาชนโดยทั่วไปเดือดร้อนรัฐจึงเข้ามาแทรกแซงเพื่อช่วยเหลือ ดังนั้นระบบเศรษฐกิจแบบผสมจะตรงกับระบบเศรษฐกิจแบบกึ่งวางแผนในทางทฤษฎี แต่ประชาชนจะมีบทบาทในการแก้ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจมากกว่ารัฐบาล โดยมีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

6.4.1 ประชาชนทุกคนมีเสรีภาพในการมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน และการเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตทุกชนิดตามความสามารถของแต่ละคนภายใต้กรอบของกฎหมาย

6.4.2 รัฐจะเข้าไปดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ และกิจกรรมที่เกี่ยวกับสาธารณูปโภค เช่น สนามบิน ท่าเรือ ไฟฟ้า ประปา การขนส่ง โทรศัพท เป็นต้น และกิจการอื่นๆ ที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานมีการลงทุนสูงไม่คุ้มกับการลงทุนของประชาชน เช่น เขื่อน ถนน สะพาน ทางด่วน เป็นต้น

6.4.3 นอกเหนือจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ดำเนินการโดยรัฐแล้ว ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพที่จะเลือกผลิตอะไร ผลิตอย่างไร และผลิตเพื่อใคร นั่นคือประชาชนจะบริโภคอะไรก็ได้ ประกอบอาชีพอะไรก็ได้ตามใจชอบ และสินค้าและบริการจะถูกแจกจ่ายจัดสรรไปให้ใครก็ได้ตามใจชอบ

6.4.4 กลไกราคาของตลาดภายใต้การแข่งขันอย่างเสรี ยังคงมีบทบาทมากในระบบเศรษฐกิจแบบผสม โดยการตัดสินใจในการผลิตอะไรในส่วนภาคประชาชน ยังคงใช้กลไกราคาของตลาด ภายใต้การแข่งขันอย่างเสรี และผู้ผลิตจะมีเป้าหมายอยู่ที่กำไรสูงสุด เช่นเดียวกันกับระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ประเทศที่ใช้ระบบเศรษฐกิจแบบผสม คือ ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย เป็นต้น

กิจกรรมตรวจสอบความเข้าใจที่ 1.3

จงเติมคำตอบต่อไปนี้ให้ถูกต้อง

1. ระบบเศรษฐกิจใช้ศัพท์ภาษาอังกฤษว่า.....หมายถึง.....
2. ตามหลักทฤษฎี ระบบเศรษฐกิจแบบ.....ซึ่งตรงกับระบบเศรษฐกิจแบบ.....ในทางปฏิบัติ รัฐเป็นผู้แก้ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจทุกอย่าง
3. ตามหลักทฤษฎี ระบบเศรษฐกิจแบบ.....เชื่อว่าถ้าปล่อยให้บุคคลมีอิสระเสรีในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เมื่อทุกคนทำในสิ่งที่ดีที่สุดแล้ว ส่วนรวมจะดีไปเอง
4. ตามหลักทฤษฎี ระบบเศรษฐกิจแบบ.....ซึ่งตรงกับระบบเศรษฐกิจแบบ.....ในทางปฏิบัติ รัฐและประชาชนทำหน้าที่ในแก้ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจร่วมกัน
5. กลไกราคาของตลาดภายใต้การแข่งขันอย่างเสรี จะไม่มีบทบาทในระบบเศรษฐกิจแบบ.....
6. ระบบเศรษฐกิจแบบ.....รัฐจะไม่แทรกแซงกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยรัฐจะทำหน้าที่สำคัญเพียง 3 อย่าง คือ
7. ระบบเศรษฐกิจแบบ.....ประชาชนมีรายได้ในรูปของค่าจ้างเพียงอย่างเดียว
8. จัดเก็บภาษีในอัตราก้าวหน้า จัดการศึกษาฟรี รักษาพยาบาลฟรี และประกันการว่างงาน เป็นลักษณะของระบบเศรษฐกิจแบบ.....
9. ประเทศไทยจัดอยู่ในระบบเศรษฐกิจแบบ.....
10. ประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม คือ.....

7. หน่วยเศรษฐกิจและวงจรเศรษฐกิจ

7.1 หน่วยเศรษฐกิจ

หน่วยเศรษฐกิจ หมายถึง กลุ่มของบุคคลในระบบเศรษฐกิจที่ทำหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ หน่วยเศรษฐกิจหนึ่ง ๆ อาจประกอบด้วย บุคคล องค์กร หรือสถาบันต่างๆ โดยทั่วไปแล้ว หน่วยเศรษฐกิจแบ่งออกเป็น 3 หน่วย ดังนี้

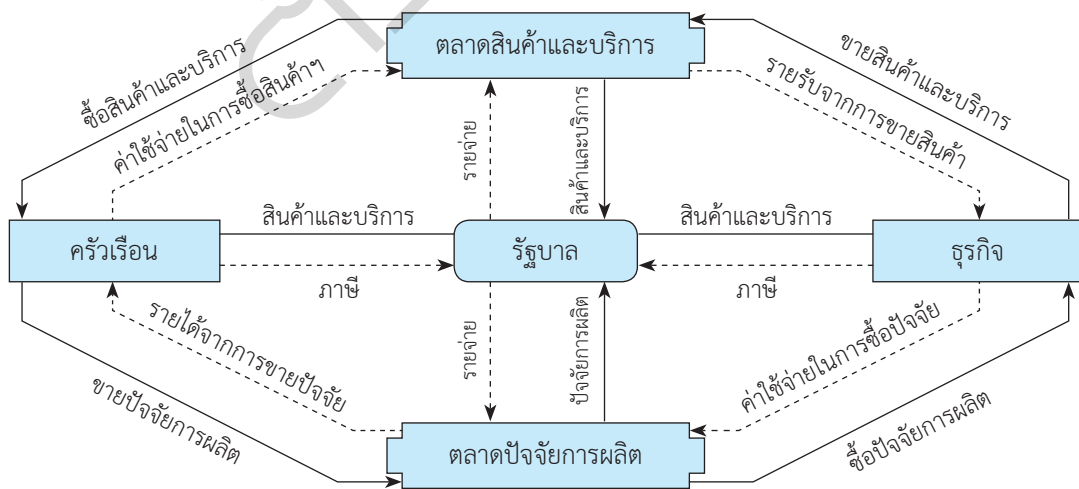
7.1.1 หน่วยครัวเรือน (Households) คือ หน่วยเศรษฐกิจที่ประกอบด้วยบุคคลต่างๆ ที่ทำหน้าที่ 2 ประเภท คือ เป็นเจ้าของปัจจัยในการผลิต (Owner of Factor of Production) และเป็นผู้บริโภค (Consumer) เจ้าของปัจจัยการผลิตมีหน้าที่ขายปัจจัยการผลิตที่ตนมีให้กับผู้ผลิตเพื่อนำไปผลิตเป็นสินค้าหรือบริการ โดยมีเป้าหมายคือรายได้สุทธิสูงสุด (Maximum Net Gain) ส่วนผู้บริโภคมีหน้าที่ในการซื้อสินค้าหรือบริการจากผู้ผลิตมาบำบัดความต้องการ (บริโภค) ของตนเอง โดยมีเป้าหมายคือ ความพอใจสูงสุด (Maximum Utility)

7.1.2 หน่วยธุรกิจ (Business Firm) คือ หน่วยเศรษฐกิจที่ประกอบด้วยบุคคลต่างๆ ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ผลิต (Producer) มีหน้าที่รวบรวมปัจจัยการผลิตจากเจ้าของปัจจัยการผลิตมาผลิตเป็นสินค้าและบริการ นำไปจำหน่ายให้กับผู้บริโภค โดยมีเป้าหมายที่กำไรสูงสุด (Maximum Profit)

7.1.3 หน่วยรัฐบาล (Government) คือ หน่วยเศรษฐกิจที่เป็นองค์กรของรัฐ อาจเป็นหน่วยงานของรัฐ ส่วนราชการต่างๆ หรือรัฐวิสาหกิจ มีหน้าที่ทั้งเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต เป็นผู้ผลิต โดยผลิตสินค้าและบริการสาธารณะ (Public Goods and Service) และเป็นผู้บริโภคด้วย ในขณะเดียวกันยังทำหน้าที่ในการป้องกันภัยจากภายนอก รักษาความสงบภายใน และรักษาความยุติธรรมให้กับบุคคลในระบบเศรษฐกิจ โดยเรียกเก็บภาษี (Tax) เป็นการตอบแทน

7.2 วงจรเศรษฐกิจ

วงจรเศรษฐกิจ เป็นวงจรที่แสดงความสัมพันธ์ในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของหน่วยครัวเรือน หน่วยธุรกิจ และหน่วยรัฐบาล ซึ่งสามารถแสดงความสัมพันธ์ได้ดังแผนภาพ

แผนภาพแสดงวงจรเศรษฐกิจ

ความสัมพันธ์ในวงจรข้างต้น เริ่มจากหน่วยครัวเรือนในฐานะเจ้าของปัจจัยการผลิตนำปัจจัยการผลิต ได้แก่ ที่ดิน (Land) ทุน (Capital) แรงงาน (Labor) และการประกอบการ (Entrepreneurship) ไปขายให้กับหน่วยธุรกิจที่ทำหน้าที่เป็นผู้ผลิตโดยผ่านตลาดปัจจัยการผลิต โดยหน่วยธุรกิจ (ผู้ผลิต) ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการซื้อปัจจัยการผลิต (ต้นทุนการผลิต) ซึ่งจะกลายเป็นรายได้ของหน่วยครัวเรือน (เจ้าของปัจจัยการผลิต) โดยรายได้ของหน่วยครัวเรือนที่เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตได้รับอยู่จะอยู่ในรูปแบบต่างๆ กันไปตามประเภทของปัจจัยการผลิต คือ ค่าเช่า (Rent) สำหรับเจ้าของปัจจัยที่ดิน ดอกเบี้ย (Interest) สำหรับเจ้าของปัจจัยทุน ค่าจ้าง (Wage) สำหรับเจ้าของปัจจัยแรงงาน และกำไร (Profit) สำหรับเจ้าของปัจจัยการประกอบการ

เมื่อหน่วยธุรกิจในฐานะผู้ผลิตรวบรวมปัจจัยการผลิตได้แล้วก็นำมาผลิตเป็นสินค้าและบริการ แล้วนำไปขายให้แก่หน่วยครัวเรือน ซึ่งเป็นผู้บริโภค โดยผ่านตลาดสินค้าและบริการ หน่วยครัวเรือนต้องเสียค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้าและบริการ ซึ่งจะกลายเป็นรายรับของหน่วยธุรกิจ เมื่อหน่วยธุรกิจนำรายรับที่ได้หักด้วยค่าใช้จ่ายในการซื้อปัจจัยการผลิต (ต้นทุน) ก็จะเป็นกำไรของหน่วยธุรกิจ (ผู้ผลิต)

หน่วยครัวเรือนที่เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต จะขายปัจจัยการผลิตให้กับผู้ผลิตรายใด จำนวนเท่าไร ขึ้นอยู่กับรายได้สุทธิที่เขาได้รับ หน่วยธุรกิจที่เป็นผู้ผลิตจะอาศัยราคาสินค้าและบริการในตลาดเป็นเครื่องมือตัดสินใจว่าจะทำการผลิตสินค้าและบริการอะไรบ้างที่จะก่อให้เกิดกำไรสูงสุด ส่วนหน่วยครัวเรือนที่เป็นผู้บริโภคจะซื้อสินค้าและบริการชนิดใดจำนวนเท่าใดขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้บริโภคโดยมีเป้าหมายที่ความพอใจสูงสุด

สำหรับหน่วยรัฐบาลจะมีความสัมพันธ์กับทั้งหน่วยครัวเรือนและหน่วยธุรกิจ โดยเป็นผู้ซื้อปัจจัยการผลิตจากหน่วยครัวเรือนผ่านตลาดปัจจัยการผลิต ซื้อสินค้าและบริการจากหน่วยธุรกิจผ่านตลาดสินค้าและบริการ ค่าใช้จ่ายที่หน่วยรัฐบาลใช้ในการซื้อปัจจัยการผลิตและสินค้าและบริการถือเป็นรายจ่ายของรัฐบาล ซึ่งจะกลายเป็นรายได้ของหน่วยครัวเรือนและรายรับของหน่วยธุรกิจต่อไป ขณะเดียวกันหน่วยรัฐบาลก็นำปัจจัยการผลิตที่ได้มาทำการผลิตสินค้าและบริการสาธารณะ (Public Goods and Service) แล้วนำไปจัดสรรให้กับบุคคลทั้งหมดในประเทศทั้งที่อยู่ในหน่วยครัวเรือนและหน่วยธุรกิจ โดยได้รับผลตอบแทนในรูปของภาษี (Tax)

8. ประโยชน์ของวิชาเศรษฐศาสตร์

วิชาเศรษฐศาสตร์เป็นวิชาที่มีความสำคัญและมีประโยชน์สำหรับผู้ศึกษา ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพราะเป็นวิชาที่ศึกษาถึงวิธีการนำเอาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และศึกษาเกี่ยวกับชีวิตประจำวันของมนุษย์ทุกคน ผู้ที่ศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์สามารถนำเอาความรู้ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ในด้านต่างๆ อย่างมากมาย ดังนี้

8.1 ในฐานะประชาชนหรือผู้บริโภค ทำให้เป็นผู้มีเหตุผลในการใช้จ่ายการบริโภค คือ

8.1.1 รู้วิธีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด เพื่อการบริโภคให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

8.1.2 สามารถกำหนดค่าใช้จ่ายในการบริโภค การออม การลงทุนในระดับต่างๆ ได้เหมาะสมยิ่งขึ้น

8.1.3 รู้จักวิธีจำแนกชนิดของสินค้าและบริการที่มีประโยชน์ และสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประหยัดที่สุด

8.1.4 สามารถพยากรณ์ภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจ เช่น ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ภาวะเศรษฐกิจรุ่งเรืองหรือซบเซา การคาดคะเนการเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าและบริการในระดับต่างๆ

8.1.5 ใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพ และช่วยเป็นพื้นฐานสำหรับผู้ที่มิอาชีพในการบริหารทางธุรกิจ กฎหมาย หนังสือพิมพ์ การเมืองและการปกครอง เพราะอาชีพเหล่านี้จะต้องมีความสัมพันธ์กับเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจอยู่มาก จึงต้องอาศัยความรู้และความสามารถในการทางเศรษฐศาสตร์

8.2 ในฐานะผู้ประกอบการหรือเจ้าของปัจจัยการผลิต ทำให้มีความสามารถที่จะผลิตสินค้าและบริการเพื่อให้ได้กำไรมากขึ้น พร้อมทั้งยังทำให้การใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์หรือได้รับผลตอบแทนสูงสุดด้วย คือ

8.2.1 สามารถพยากรณ์ความต้องการใช้วัตถุดิบ และปัจจัยการผลิตอื่นได้ถูกต้อง ตลอดจนคาดคะเนความต้องการของผู้บริโภค

8.2.2 สามารถจัดสรรทรัพยากรหรือผลิตสินค้าและบริการได้ตรงตามที่ต้องการ

8.2.3 สามารถลดต้นทุนการผลิตและสามารถแข่งขันกับผู้ผลิตรายอื่นๆ ได้ ทำให้ธุรกิจที่กำลังทำอยู่นั้นดำเนินไปได้ด้วยดี

8.2.4 สามารถที่จะใช้ปัจจัยการผลิตร่วมกับผู้ผลิตรายอื่นได้ เพื่อประหยัดต้นทุน

8.3 ในฐานะผู้บริหารประเทศ ซึ่งทำหน้าที่กำหนดนโยบายทางด้านเศรษฐกิจ แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจที่ประเทศกำลังเผชิญอยู่ให้สามารถผ่านลุล่วงไปได้ด้วยดี การที่รัฐบาลจะแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจให้ได้ผลดี จะต้องอาศัยความรู้ทางเศรษฐศาสตร์เป็นเครื่องมือ ทำให้เป็นผู้มีความรู้กว้างขวางในทางเศรษฐกิจและยังช่วยทำให้การตัดสินใจได้ถูกต้องตรงตามความเป็นจริง คือ

8.3.1 สามารถกำหนดนโยบาย ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เพื่อให้เกิดเสถียรภาพโดยส่วนรวมที่มั่นคงทางเศรษฐกิจแก่ประเทศ

8.3.2 สามารถจัดลำดับความสำคัญของแผนงานและโครงการต่างๆ ตามความจำเป็นและความต้องการของประชากรในประเทศ ตามโครงการระยะสั้นและโครงการระยะยาว

8.3.3 สามารถเข้าใจปัญหาต่างๆ ทางเศรษฐกิจได้ดี ทั้งนี้เพื่อจะได้นำไปใช้ในการกำหนดนโยบายและแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจให้มีประสิทธิภาพและมีเสถียรภาพยิ่งขึ้น

เกร็ดความรู้

ค่าเสียโอกาส คือ สินค้าและบริการที่ต้องการ ซึ่งจะต้องสูญเสียไปอันเนื่องมาจากการนำทรัพยากรที่มีอยู่ไปผลิตสินค้าอย่างอื่น

เงินสดเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินธุรกิจ หากกิจการบริหารเงินสดไม่ดี ไม่มีประสิทธิภาพ กิจการจะมีปัญหา ดังนั้นเจ้าของกิจการจะต้องให้ความสนใจควบคุมดูแล เอาใจใส่ในการบริหารเงินสดเป็นพิเศษ เพื่อป้องกันไม่ให้อกิจการได้รับความเสียหาย

การที่รัฐบาลให้รัฐวิสาหกิจนำเงินไปชำระหนี้เงินกู้ต่างประเทศ เป็นการแก้ปัญหาเงินบาทแข็งตัว เพื่อช่วยเหลือธุรกิจส่งออกสินค้า

กิจกรรมตรวจสอบความเข้าใจที่ 1.4

จงเติมคำตอบต่อไปนี้ให้ถูกต้อง

1. หน่วยเศรษฐกิจ คือ.....
2. ผู้เรียนยังไม่มีงานทำและไม่ประสงค์ที่จะทำงาน แสดงว่าผู้เรียนทำหน้าที่เป็น
.....ในหน่วยครัวเรือน
3. นายสมศักดิ์เป็นลูกจ้างของร้านขายเครื่องใช้ไฟฟ้า ถือว่านายสมศักดิ์ทำหน้าที่.....
.....ของบุคคลในหน่วยครัวเรือน
4. ผู้บริโภคทุกคนมีเป้าหมายในการบริโภคที่เหมือนกัน คือ
5. ผู้เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตทุกชนิดต่างมุ่งหวังที่จะได้.....จากการเสนอขายปัจจัยการผลิตที่ตนเป็นเจ้าของ
6. ผู้ผลิตต่างๆ ในขั้นต้นอาจมีเป้าหมายในการผลิตที่แตกต่างกันไป เช่น ผลิตให้ได้มากที่สุด ผลิตโดยเสียต้นทุนต่ำสุด แต่สุดท้ายเป้าหมายที่แท้จริงของผู้ผลิต คือ
7. นายสมบัติจบการศึกษาในระดับ ปวส. สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ประกอบธุรกิจส่วนตัว ใช้ความสามารถที่ได้รับจากการศึกษาและฝึกประสบการณ์วิชาชีพมาบริหารกิจการ ถือว่านายสมบัติเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตชนิด.....
8. จากปัญหาน้ำมันแพงทำให้เกษตรกรกลับมาใช้แรงงานสัตว์ เช่น โค และกระบือในการช่วยทำนา สัตว์ดังกล่าวจัดเป็นปัจจัยการผลิตชนิด.....

หนังสือเรียนอาชีวศึกษา

หลักสูตรใหม่

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)
พุทธศักราช 2556

สื่อการเรียนรู้แบบบูรณาการความรู้ สมรรถนะ และกิจนิสัยในการทำงาน

เนื้อหาดี มีคุณภาพ ตรงตามจุดประสงค์รายวิชา สมรรถนะรายวิชา และคำอธิบายรายวิชา
ของหลักสูตร เสริมกิจกรรมเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนให้แก่ผู้เรียน และใบช่วยสอน
โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญ :-

Project-Based Learning

Thinking Skills

Green Technology

Creative Economic

MAC e-knowledge

มีแผนการจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัย สะดวก
และปรับได้ สำหรับผู้สอนใช้เป็นแนวทาง
ในการจัดการเรียนรู้

เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น

3305812100

MAC EDUCATION

www.MACeducation.com

9 786162 743054

ราคา 150 บาท